

Baba Basra Sources 45 - (4)

עליות דרבינו יונה מסכת בבא בתרא דף ל עמוד א

עלה בידינו. במעשה דפליגא זבנת' דא"ל דזבנא מינך, ראובן שאמר לו לשמעון מה אתה עושה בתוך קרקע שלי, ואין לו לראובן עדים על קרקע זו שהיא שלו, א"ל מלוי לקחתי והוא א"ל שלקחה ממך, א"ל ראובן והלא אתה יודע שקרקע זו שלי היתה, או של אבותי, והודה לו שמעון בדבר או ששתק, זכה ראובן בקרקע, שהרי אם היה לו לראובן עדים על הקרקע שהיתה של אבותיו אין אחר נאמן עליה לומר לקוחה היא בידי, אלא בשטר או בחזקה, גם עכשיו שמודה שמעון שהוא יודע שהיתה של ראובן, אין לו להאמין שום אדם עליה לומר שלקחה ממנו אלא בשטר או בחזקה, ואין ספק מוציא מידי ודאי. קבל עליו לוי [אחריות] על מכירת זה הקרקע, והרי יוצאה מתחת שמעון בדין, מחמת מה שהודה שהוא יודע שהיתה של ראובן מתחילה כמו שביארנו יכול לוי לטעון בריא לי שלקחתי ממנו, [ואינו נאמן מזה] [והרי אני נאמן הייתי לומר שלקחתי ממנו] מתוך שהייתי יכול לומר שלא היתה שלו מעולם, אלא שהדין נותן עליך שתצא מתחת ידך, הואיל ואתה יודע שהיתה של ראובן ואי אתה יודע במקחי שלקחתי ממנו⁹¹. לא הודה לו שמעון לראובן שהוא יודע שקרקע זו של אבותיו, אלא כך טען ואמר לו, לוי מכרה לי וא"ל שלקחה ממך, הואיל ולא ידע שהיתה של ראובן אלא מפי לוי המוכר, יש לנו להאמינו מן הדין את לוי על מקחו, שהפה שאמר לו שהיתה של ראובן הוא הפה שהתיר, וא"ל לקחתי הימנו. החזיק בה שמעון ג' שנים, אף על פי שהוא יודע שהיתה של ראובן, הואיל ולא מיחה ראובן ודר בו לוי המוכר יום א' זכה בה שמעון. עמד בדין לוי המוכר עם ראובן על הקרקע זו, קודם שמכרה לשמעון, וטען לוי ואמר שלך היתה ולקחתי ממך, והאמינוהו ב"ד לפי שהפה שאסר, ואח"כ מכרה לשמעון, ואף על פי שהודה שמעון שהוא יודע שהיתה של ראובן, ואינו יודע במקחו של לוי בקרקע זו כלום, אלא מפי לוי, זכה שמעון בקרקע, הואיל וזכה בה לוי בב"ד והאמינוהו, מתוך שהיה יכול לטעון שלא היתה של ראובן מעולם⁹².

חדושי הריטב"א מסכת בבא בתרא דף ל עמוד א

ואומר ה"ר יונה ז"ל שזה הלוקח כיון שמחמת הודאתו הפסיד הקרקע אין לו אחריות על המוכר דאיהו דאפסיד אנפשיה וכן דעת הרשב"א וכן אומר מורי הרא"ה נר"ו, וקשה לי ולימא לוקח על כרחי היה מכריחני להודות לו, לא מדין שבועת העדות דהיא לא שייך בבעל דבר כלל, אלא שיכריחני להודות האמת כיון שעומד בתוכו וזוכה בהודאתו כמאה עדים, ואומר מורי נר"ו דכיון דמדדין עדות שהוא מצוה לא היה יכול להכריחו שוב אינו יכול להכריחו להודות לו כיון שיש הפסד בדבר למוכר והוא אינו תובעו כלום, והמערער הוא שתובעו ויכול להשיב על תביעתו אני מפלוני לקחתי ואם יראו ב"ד שיש לי לתתו לך אז ארוקן לך הקרקע ודון עמו, ואז ילך המוכר [וידון עמו] ויודיענו, ואם לא ירצה לבוא לדון ויחזור לקרקע שלו ויצטרך להודות על האמת אז לא יפסיד כלום.

לחם משנה הלכות טוען ונטען פרק יד הלכה יד

הרי שאכל שדה זו שנים רבות וכו'. כתב ה"ה ז"ל דאם בא זה לחזור על המוכר שמכרה לו מחמת אחריות [יד] יש מי שכתב שהמוכר יכול לטעון אתה הפסדת לעצמך כשהודית שהיתה שלו שאם לא הודית לא היתה יוצאה ממך כיון שאין לו עדים וכן נראה מדברי ההלכות ע"כ. ולשון ההלכות בפרק חזקת כך הוא הילכך דינא הוא דמהדר ליה האי ארעא דאודי ליה דדיליה הוא דאזל איהו ותבע לאידך דזבנה מיניה ואי אית ליה פסידא בהאי דאודי איהו דאפסיד אנפשיה דלא איבעי ליה למזבן ארעא הדין ע"כ. ובאמת שתחילת הדברים שכתב ואי אית ליה פסידא בהאי דאודי איהו דאפסיד אנפשיה משמע כדברי ה"ה ז"ל דהוא הפסיד על עצמו במה שהודה אבל מ"מ מ"ש בסוף דלא היה ליה למזבן ארעא הדין לא משמע כן דהיה לו לומר דלא ה"ל לאודויי דזהו הטעם האמיתי ולא היה לו לומר דלא היה ליה למזבן. ונראה דמפני כך כתב הרב"י ז"ל בסימן קמ"ו על דברי הר"ף ז"ל ואינם מובנים אצלי. ולי נראה לומר פירוש אחר בדבריו שלא כדברי ה"ה ז"ל דודאי יכול לתבוע הדמים שמכרם לו וזהו שכתב בתחלת דבריו ואזל איהו ותבע לההוא דזבנה מינה דלפירוש ה"ה ז"ל איך יכול לתבוע ממנו כיון שאין לו דין עמו ולפיכך צריך לדחוק ולפרש דהוא ילך לתבוע לאחר ואם האחר ידחהו דלא היה לו להודות איהו דאפסיד אנפשיה והכוונה לומר שיחזיר לו הקרקע עכ"פ אך לפי מה שאני מפרש הם מיושבים. ומ"ש ואי אית ליה פסידא כלומר אף על פי שמ"מ נמשך הפסד לו במה שהודה דמ"מ הקרקע יוצא מתחת ידו וא"כ אם הוקר הקרקע אינו נותן לו אלא הדמים שנתן בראשונה והוא לו הפסד ובודאי דאין לחייבו משום שהודה שהוא אמר

האמת הדברים כאשר היו ואין להענישו בשביל כך אלא בשביל שהיה לו לדקדק כשלקח הקרקע שיהיה למוכר ראייה ברורה שלקחו ממי שמכרו לו וכיון שהוא לא דקדק בכך ראוי לו שיפסיד מה שעלה הקרקע ונתייקר ולא יתנו לו אלא הדמים שנתן. עוד כתב ה"ה ז"ל ויש מי שכתב צריך הוא שני חזקה מיגו דהכחשה וכו'. וכן נראה דעת רבינו ז"ל שכתב שהרי יש לו טענה עם חזקתו וזה איירי בשאין לו עדים שהיתה שלו שכן כתב לעיל הואיל והודה שהוא שלו ולא לקחה ממנו וכו', משמע דאין לו עדים שהיתה שלו ועל דא קאמר דין זה דהביא עדים וכו' דאיירי בשיש לו שני חזקה והמיגו אינו מועיל לו היכא דאין לו חזקה מגו דאי בעי אמר לא היה שלו משום דכבר הודה כן ואי אמר דמי שמכרה לקחה זה הוא לא ידע אלא על פיו. אך קשה היכא שאמר בפני לקחה ממך תועיל לו אף על פי שאין לו שני חזקה מיגו דאי בעי לא היה שלי ולמה הצריך רבינו טענה עם חזקה בשתי חלוקות: בשלמא בחלוקה דדר בה יום אחד ניחא אלא בחלוקה דבפני לקח ממך מאי איכא למימר

נתיבות המשפט באורים סימן קמו ס"ק יט

[יט] לגבות מעותיו. בתומים [סקי"ד] כתב, דלדעת האומר דמחויב להחזיר אפילו אין ידוע להמחזיק שהיתה שלו כי אם ע"פ הודאת המוכר כמ"ש הסמ"ע ס"ק ב"ט, נראה דיכול לגבות מעותיו, כיון שלא הגיד להמערער רק מה שהגיד לו המוכר, והמוכר לא אמר לו בל יאמר. ולפענ"ד נראה דליתא, דכיון שהמוכר בעצמו נאמן לומר שלקחה במיגו, רק שהלוקח קלקל בעצמו במה שאמר דברי מותר שיודע שהוא שלו, וכי נחייב למוכר מחמת שלא אמר להלוקח שלא יאמר זה להמערער, הא גרמא בעלמא הוא